

15.4.2020

Asiantuntijapyyntö O 5/2019 vp

EK:n lausunto tulevaisuusvaliokunnan selvityshankkeista 2019 - 2023

EK kiittää mahdollisuudesta olla kuultavana koronaepidemiasta johtuvista avustuksista yrityksille ja yrittäjille.

Korona-epidemia haastaa yrityksiä, niiden työpaikkoja ja jatkuvuutta, ja sitä kautta koko suomalaista yhteiskuntaa. EK seuraa ja tekee säännöllisesti selvityksiä yritysten tilanteesta, ja EK:n ns. kolmannen yrityksille suunnatun koronakyselyn tulokset julkistetaan 16.4. Kysely tulee tuottamaan reaaliaikaista tietoa yritysten taloudellisesta tilanteesta, tehdystä ja tulevasta lomautus- ja irtisanomistarpeista, hallituksen koronatukien vaikuttavuudesta ja uusista tarpeista hallituksen toimille. Myös tässä lausunnossa mainitut esitykset pohjautuvat suurelta osin jo aiemmassa kahdessa kyselyssä saatuihin yritysten huomioihin.

Useat pk- yritykset ovat ajautuneet akuuttiin rahoituskriisiin ja monilla toimialoilla toiminta on jouduttu keskeyttämään tai sitä on olennaisesti supistettu. EK:n 1.4. julkaiseman koronakyselyn mukaan jo viidennes yrityksistä on vaarassa ajautua konkurssiin. Jos nämä arviot toteutuisivat täysimääräisesti, on kyse merkittävästi suuremmasta konkurssien määrästä kuin 1990-luvun laman aikana. Kaikki viittaa siihen, että konkurssien määrä tulee joka tapauksessa voimakkaasti kasvamaan koronakriisin seurauksena.

Samanaikaisesti TEM:n mukaan koronavirustilanteen vuoksi käynnistyneiden yt-neuvotteluiden piirissä on nyt yli 300.000 henkilöä. Kun otetaan huomioon, ettei luku yt-lain soveltamisalan vuoksi sisällä alle 20 henkilön yrityksiä, todellinen lomautusten piirissä olevien henkilöiden määrä on merkittävästi suurempi. Jo huhtikuun alussa EK arvioi, että lomautusten piirissä oli noin 450 000 – 480 000 henkilöä, mutta määrä on mitä todennäköisemmin siitä edelleen kasvanut.

Koko yhteiskunnan intressi on varmistaa yritysten toimintakyky muuttuneessa tilanteessa. Erityisesti työnantajina toimivissa yrityksissä kyse on toiminnan pitkän linjan jatkuvuuden varmistamisesta, mutta samalla yritykseen palkatun henkilöstön työpaikkojen turvaamisesta kerrannaisvaikutuksineen, mikä heijastuu työllisyytenä, verotuloina ja sitä kautta hyvinvointina koko yhteiskuntaan. Lisäksi työnantajina, ja usein myös yrityksen omistajina, nämä yrittäjät ovat sitoutuneet kehittämään liiketoimintaa pitkäjänteisesti niin hyvinä kuin vaikeina suhdanteina. Siksi talouden ja vaikuttavuuden näkökulmasta työllistävien yritysten jatkuvuuden varmistamisen tulee olla kokonaisvaltaisesti hallituksen koronatoimenpiteiden keskiössä.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Jouni Hakala

15.4.2020

Vaikka pandemiasta on haastavaa löytää positiivisia seurauksia, merkittävin koronan kiihdyttämä kehitys lienee digitalisaatioloikassa, niin elinkeinoelämässä kuin koko yhteiskunnassa. Digitalisaation mahdollistaa perinteisen liiketoiminnan uudistamista ja pakottaa synnyttämään uusia ja korvaavia bisnesmalleja, joita yritykset ovat korostetusti joutuneetkin pohtimaan tässä tilanteessa. Tämän rinnalla etätyön kasvun myötä myös uusien digitaalisten toimintatapojen ja välineiden käyttö päivittäisessä työssä on jo kasvanut, mikä luo perustaa myös koronan jälkeiselle työn tekemiselle ja vähentää liikkumisen tarvetta sekä liikennettä.

1. Ovatko tähän mennessä päätetyt koronapandemiasta johtuvat tuet yrityksille ja yrittäjille riittävät?

EK kiittää maan hallitusta monista ripeistä ja tarpeellisista päätöksistä turvata yritysten toimintaedellytyksiä ja samalla pelastaa työpaikkoja koko yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti. Samalla EK toteaa haluavansa tuottaa ratkaisuja, joilla suomalainen yhteiskunta parhaiten selviäisi koronakriisistä, niin terveyden kuin talouden kannalta.

Perimmäisenä tavoitteena tulisi olla, että terveitä yrityksiä ei ajautuisi konkurssiin poikkeuksellisen ja niiden liiketoiminnasta riippumattoman kriisin seurauksena. Lisätalousarvioissa ja kehysriihessä päätetyt suorat ja välilliset tuet / maksuhelpotukset / muut yritysten jatkuvuutta edistävät toimet yrityksille ja yrittäjille ovat olleet oikeansuuntaisia.

Tukien ja toimenpiteiden riittävyyttä tulee seurata, ja tarvittaessa hallituksella tulee olla valmius lisätä panostuksia nopeasti tarpeen vaatiessa. On suuri riski, että tilanteen pitkittyminen vaatii vielä uusia toimia. EK:n saaman palautteen mukaan yritykset toivovat ensisijaisesti suoraa rahallista tukea, ja pelkät uudet lainamahdollisuudet ja lainanmaksun huojennukset eivät monelle yritykselle riitä.

On ollut perusteltua toteuttaa eri toimia niin, että tukien jakelujärjestelmän erityispiirteet on huomioitu ja on valittu mm. suoriin tukiin eri kanavia kohdeyritysten kokojaan koon perustuen. Pelkkä valtion tukipäätös ei riitä: päätöksen tehokas toimeenpanonkyky on yhtä tärkeää.

Business Finlandin (BF) ja **ELY-keskusten** myöntövaltuuksien nosto koronan vaikutusten minimoimiseksi omassa liiketoiminnassa ovat löytäneet avun tarvitsijat kohtuullisen hyvin. Samalla EK on saanut yrityksiltä palautetta Business Finlandin ripeästä päätösprosessista. Myönnetty 800milj€ (BF) + 300 milj€ (ELYt) eivät silti todennäköisesti edelleenkään riitä, ja rahoituksen riittävyyttä on seurattava tarkasti. Samalla olisi varmistettava organisaatioiden resurssit vastata nopeasti kasvaneeseen palvelutarpeeseen, ja ELY-keskuksiin huolehdittava riittävän ammattitaitoinen neuvonta ja ripeä päätöksentekoprosessi.

Hallituksen kehysriihessä päättämä **Business Finlandin uusi, notifioitava TKI-laina** on tuore lisä koronainstrumenttien valikoimaan. EK muistuttaa kuitenkin, että hallituksen pitkäjänteisenä tavoitteena tulee olla edelleen nostaa julkisen TKI-

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Jouni Hakala

15.4.2020

rahoituksen tasoa siten, että saavutettaisiin tavoitteeksi asetettu 4% BKT-taso (ml. hallituksen tiekarttatyö, muut toimenpiteet). Nyt lanseerattu koronavirusta varten käynnistetty lainamuoto ei korvaa tarvetta nostaa Business Finlandin julkista TKI-avustuksen myöntövaltuuksia kiihdyttää yritysten kasvuvaiheetta, kun siihen akuutimman koronaviruksen hellittäessä päästään.

Korona-kriisin eskaloituessa valtion on huolehdittava ennakolta sen erityisrahoittajan kyvystä rahoittaa yrityskenttää. **Finnveraa** tarvitaan ottamaan lisää yrityskoh- taista riskiä sen koko tuotevalikoimalla. Vaikka valtion riskit kasvavatkin, puoltaa yhteiskunnan kokonaisuus toimia yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi ja pitkäaikai- sen laman välttämiseksi. Finnveran takauksilla pankit, työeläkeyhtiöt ja muut yritys- rahoittajat kykenevät jatkamaan yritysten rahoittamista akuutissa kriisissä. Kehysrii- hen mukainen päätös Finnveran uusien takausvaltuuksien nostosta 12 miljardiin on tarpeellinen toimenpide. Finnveran riskinotto-kykyä tulisi kuitenkin edelleen lisätä si- ten, että se voi rahoittaa koronaan liittyvässä akuutissa rahoitustilanteessa 100 %:iin saakka yritystä, joka ei ole ollut vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa 31.12.2019. Näin Finnvera kykenisi esimerkiksi takaamaan pankkien luottoja ja työ- eläkeyhtiöiden TyEL-lainoja 100 %:in saakka (nyt raja 80 %).

Teollisuussijoitus Oy:lle tehtiin kehysriihessä 150 milj€ pääomitus rahoitusohjel- maan koronaviruksen vaikutuksista tilapäisiin vaikeuksiin joutuneiden keskisuurten yritysten toiminnan jatkumisen turvaamiseksi. Ohjelma täydentää jo aiemmin julkis- tettua Tesin jatkorahoitusvalmiutta ja Tesin toimia yritysten maksuvalmiusongel- mien ratkaisemiseksi. Ohjelma soveltunee parhaiten sellaisiin yrityksiin, joissa on hajautunut omistajakunta, ja mahdollisesti usein pääomasijoittajia jo omistajina. Sen sijaan sen soveltuvuus esim. perheyrittäjäympäristöön on epätodennäköinen omistuksen laimentumisen myötä. On myös huomattava, että Tesin toiminta on täy- sin markkinaehtoista sen instrumenttien hinnoittelun myötä, joten kyse ei ole varsi- naisesta yritysten tukitoiminnasta.

Pankkisääntelyn höllentäminen on tarpeen, jotta pankit voivat rahoittaa yrityksiä niiden tilapäisissä vaikeuksissa. Fivan tekemä päätös pankkien pääomavaatimus- ten laskusta on tarpeellinen.

Osana työmarkkinajärjestöjen pakettia linjattu merkittävistä määräaikaista hel- potuksista työlainsäädäntöön. **Määräaikaisten työlainsäädännön joustot** yritysten henkilöstön lomautuksissa 1.4.–30.6.2020 välillä (ns. nopeutettu lomautusprosessi) on tarpeen työpaikkojen pidemmän jätteen turvaamiseksi. Joustoja tulisi kuitenkin tilanteen vakavuus huomioiden jatkaa yksityisellä sektorilla ainakin vuoden loppuun saakka.

Tehdyt toimenpiteet yrittäjän sivukulujen keventämiseksi **TyEL ja YEL-maksuja ke- ventämällä** ovat olleet tarpeellisia. Yksinään ne eivät kuitenkaan riittävää element- tiä kuljettamaan yrityksiä yli koronan aiheuttaman kassakriisin.

Verohallinto tiedotti 18.3, että yritysten verojen maksuun on mahdollista saada maksujärjestely helpotetu- in ehdoin alennetulla 4 % viivästyskorolla. Lisäksi Vero- hallinto myönsi yhteisöjen tulovero- ilmoitusten jättämiseen kuukauden lisää- aikaa.

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Jouni Hakala

15.4.2020

Verohallinto suhtautuu yritysten lykkäyspyyntöihin joustavasti ja on nopeuttanut ALV-palautusten käsittelyä. Nämä eivät kuitenkaan ole toimenpiteenä riittäviä - > kts uudet toimenpiteet.

2. Minkälaiselle muulle kokonaan uudelle tuelle / instrumentille olisi suurin tarve?

2.1. Lyhyttä aikaväliä koskevat näkemykset

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun tilapäinen siirto valtiolle

- EK on esittänyt, että työttömyysturvan rahoituslakia muutetaan nopeasti siten, että valtio rahoittaisi oman osuutensa lisäksi tilapäisesti myös yksityisen sektorin työnantajan maksuosuuden kokonaan 1.6.-31.12.2020 välisellä ajalla.
- Vastaavasti EK sairausvakuutuslakia tulee muuttaa siten, että valtio rahoittaa tilapäisesti myös yksityisen sektorin työnantajan sairaskorvausmaksun maksuosuuden kokonaan 1.6.-31.12.2020 välisellä ajalla.

Välirahoitusinstrumentti työnantajayrityksille

- EK on esittänyt Finnveralle (tai jollekin muulle valtion toimijalle) kahden miljardin euron ohjelmaa, jonka kohteena ovat erityisesti työllistävät yritykset. Instrumenttina toimisi pääoma-, hybridi- tai muu vastaava laina, joka voidaan antaa kokonaan tai osittain anteeksi, mikäli yrityksen taloudellinen tilanne ei mahdollista takaisinmaksua. Ohjelman tavoitteena olisi vahvistaa elinkelpoisten yritysten oma-varaisuutta, tehdä siten niiden muun rahoituksen hankinnasta helpompaa ja viedä näitä yrityksiä kriisin yli.
- Lisäksi hallituksen tulee huolehtia siitä, että rahoitusohjelmat kohtelevat kaikkia toimialoja tasapuolisesti.

Palkkatuki tukemaan koronaepidemian takia vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden yksityisen sektorin työntekijöiden työllisyyden säilymisedellytyksiä.

- EK on ehdottanut, että TE-hallinto maksaisi hakemuksen perusteella palkkatukea työntekijöille, jotka sitoutuvat vähentämään tai välttämään lomautuksia ja/tai irtisanomisia kriisipalkkatuen saamisen edellytyksenä. Tukea sovellettaisiin toimialoilla, joilla koronaepidemia on aiheuttanut kysynnän dramaattisen laskun. Tuen taso olisi 70 % niiden henkilöiden koronakriisiä edeltävien 3 kuukauden bruttopalkasta, jotka välttävät lomautuksen ja/tai irtisanomisen tuen ansiosta. Tuki olisi harkinnanvarainen tuki, eli siihen ei siten olisi muutoksenhakuoikeutta.

Lomautusajan päivärahan peruspäivärahaa vastaavan rahoitusosuuden tilapäinen siirto valtiolle

EK on esittänyt lomautuksen ajalta maksettavan työttömyyspäivärahan rahoitusvastuun muuttamista siten, että valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden etuusmenosta

Kustannuksia aiheuttavat lainsäädäntömuutokset jäihin

- Työllisyyden edellytysten vahvistamiseksi on pidättäydyttävä kaikista yritystoimintaan kohdistuvista uusista veroista ja maksujen korotuksista. Samoin on

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Jouni Hakala

15.4.2020

lykättävä kaikkia sellaisia hankkeita, jotka luovat yrityksille uutta hallinnollista taakkaa.

Verohuojennuksiksi esitetään seuraavia nopeita toimenpiteitä:

- ALV-palausten nopeutettu käsittely: ALV-palautusten käsittelyyn tarvitaan välittömästi lisää Verohallinnon resursseja, jotta palautukset saadaan nopeasti maksuun ja parantamaan yritysten kassavirtaa.
- Viivästyskorko tulee alentaa tilapäisesti 1-2 prosentin tasolle tai jopa nollaan. Alennettu viivästyskorko tulee laajentaa koskemaan kaikkia eli myös ei-maksujärjestelyyn hakeutuneita yrityksiä ilman hakemusta. ALV-palautusten käyttäminen maksujärjestelyssä olevien verojen kuittaukseen tulee estää.
- Veroilmoituksille tulee myöntää viranomaisaloitteisesti lykkäystä ja automaatio-kyselykirjeet jättää tilapäisesti lähettämättä, jotta hallinnollisia resursseja vapautuu yrityksissä muuhun käyttöön. Ilmoitusten myöhästymismaksut tulee poistaa.
- Jo maksetut ennakkoerot tulee palauttaa yrityksille joustavasti ja nopeutetulla aikataululla, jos yrityksen taloudellinen tilanne heikkenee. Verohallinnon tulee poistaa määrättyjä viivästysseuraamuksia joustavasti.
- Julkiset toimijat pidättäytyvät määrääjäksi yritysten konkurssiin hakemisesta. Konkurssilainsäädäntöä muutetaan kriisin keston ajaksi niin, että verojen tai julkisten maksujen maksamattomuuden perusteella yritystä ei voida hakea konkurssiin siltä osin kuin maksukyvyttömyys tai erääntyneen velan laiminlyönti on aiheutunut koronakriisistä.

EU:n koronarahoituksen tehokas hyödyntäminen kansallisesti

- EU:n uudet koronarahoitusinstrumentit ovat tulossa käyttöön mm. rakennerahastoista, Euroopan investointirahastosta ja muualta. Tarvitaan keskitettyä johtamista ja tehokasta tiedonkulkua, jotta suomalaiset yritykset pääsevät hyödyntämään rahoituslähteitä täysimääräisesti. Luonteva johtovastuu olisi työ- ja elinkeinoministeriöllä, minkä rinnalla elinkeinoelämän järjestöt voivat toimia tietokanavina omille jäsenilleen.

2.2. Pitkää aikaväliä koskevat näkemykset

Tällä hetkellä EK:n painopiste on vielä akuutin koronatilanteen vaikutusten minimoimisessa. Linjausten ja linjausten valmistelu pidemmän aikavälin näkemyksiksi valmistuvat myöhemmin.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto

Jouni Hakala
Johtaja
Yrittäjyys- ja elinkeinopolitiikka